

Inleiding

Zwolle is een mooie, welvarende, sociale stad. Zwolle is ook een voorzichtige, afwachtende stad. De komende vier jaar wil GroenLinks van Zwolle een bruisende, creatieve, slimme, maar vooral ambitieus duurzame stad maken. Een van de grootste uitdagingen van de mensheid is het stoppen van de opwarming van de aarde. Ook in Zwolle zal een stijging van de zeespiegel grote gevolgen hebben. GroenLinks heeft de ambitie om Zwolle niet pas in 2050, maar al in 2040 energieneutraal te maken. We hebben niet de luxe om rustig af te wachten.

GroenLinks werkt aan een open Zwolle: vluchtelingen ~~uit Syrië~~ zijn hier van harte welkom, discriminatie accepteren we niet, net zomin als **online slachtoffers de schuld geven (*victim shaming*, bijvoorbeeld bij seksuele intimidatie)**. Elke Zwollenaar telt!

In het sociaal domein staat voor ons de inwoner centraal: hulpvragers, mantelzorgers willen we meer kracht geven. Met een ombudspersoon en professionele cliëntondersteuning zetten we daarin belangrijke stappen tot 2022.

GroenLinks is naast duurzaam, vooral ook de partij van de creativiteit. Kunst en cultuur die niet gelijk voor de grote massa gemaakt wordt, kleine winkels met een heel eigen profiel, echt maatwerk in het sociaal domein. Zwolle verdient verandering. Zorg jij met ons dat die verandering in 2018 begint?!

1. Zwolle open stad

In een open stad kun je zijn wie je bent en zeggen wat je vindt. Je voelt je er thuis en veilig. Maar vrijheid is niet grenzeloos: we houden rekening met elkaar en gaan respectvol met elkaar om. Als gemeentebestuur verplaatsen we ons in de ander en handelen daarnaar.

GroenLinks wil dat inwoners meer te zeggen krijgen over de plek waar ze leven, wonen, werken en ontspannen. Wij willen dat mensen mee kunnen praten en mee kunnen denken over de beslissingen die hen raken. We blijven actief meewerken aan nieuwe initiatieven van inwoners ter verbetering van hun eigen buurt.

Bij een open stad hoort ook een bruisend cultureel aanbod. Kunst verrijkt ons leven en draagt bij aan ontspanning, ontmoeting en zelfontplooiing.

1. Als gastvrije gemeente verwelkomen we verschillen in mensen en meningen en dragen we er zorg voor dat iedereen zich thuis voelt in de stad.
 - a. GroenLinks wil dat scholen, (gemeentelijke) instellingen, verenigingen en buurthuizen actief discriminatie voorkomen. Bij gevallen van discriminatie gaat **het gemeentebestuur** actief het gesprek aan en in uiterste gevallen - bij herhaalde tekortkomingen - volgen passende sancties.
 - b. **Het gemeentebestuur** en gemeentelijke instellingen voeren actief diversiteitsbeleid uit: het personeelsbestand is een afspiegeling van de lokale samenleving.
 - c. In elke gemeentelijke beleidsnota besteden we aandacht aan diversiteit.
 - d. We ondersteunen initiatieven op het gebied van emancipatie, ook binnen migrantengroepen. Juist de meest kwetsbare inwoners worden met het huidige algemene beleid niet bereikt.
 - e. **Het gemeentebestuur** voert op ambtelijk en bestuurlijk niveau jaarlijks gezamenlijk overleg met vertegenwoordigers van verschillende culturele, nationale en religieus/levensbeschouwelijke gemeenschappen in de stad.
 - f. Etnisch profileren door overheidsinstanties vinden wij niet acceptabel.
 - g. **We streven naar diversiteit in de wijken, met in elke wijk aantrekkelijke voorzieningen die aansluiten op de behoeften in de wijk.**
2. **Vluchtelingen zijn welkom in Zwolle.**
 - a. Zwolle denkt en doet mee aan de opvang van vluchtelingen, in nauw overleg met bewoners. **Het gemeentebestuur** helpt bij opvang aan asielzoekers en het bieden van zinvolle activiteiten.
 - b. Vluchtelingen krijgen vanaf het moment dat ze in Zwolle zijn taalonderwijs.
 - c. Aan vluchtelingen zonder verblijfsstatus wordt noodopvang geboden, die niet alleen uit bed, bad en brood bestaat: er wordt perspectief **op werk** geboden, begeleiding en dagbesteding **is daarop gericht**.
3. We binden kunstenaars voor een levendige en creatieve stad.
 - a. We maken ons sterk voor betaalbare atelier- en cursusruimte
 - b. We zetten ons in voor goede en voldoende expositieruimte voor hedendaagse Zwolse kunstenaars.

- c. Leegstaande panden worden beschikbaar gesteld als atelier, expositie- en/of repetitieruimte.
 - d. Leegstaande, oude, eventueel industriële gebouwen, richten we in als broedplaatsen met verschillende disciplines: muziek, theater, beeldend, start-ups. Kruisbestuiving stimuleert creativiteit en innovatie.
 - e. We geven ruimte aan underground en experiment. Panden als Goudsteeg 21 willen we behouden voor cultuur.
 - f. Wij pleiten voor cultuurbeleid met brede aandacht voor de historie en cultureel erfgoed: het complete verhaal van Zwolle.
 - g. We geven ruimte aan de combinatie van kunst en groen. Dit kan een Floriade langs de Vecht (Zwolle t/m Hardenberg of zelfs Duitsland) zijn, waar landschapsarchitecten meedoen aan een prijsvraag en waar kunstwerken staan in hun ontwerpen.
 - h. We stimuleren *artists-in-residence*-activiteiten. Hierbij krijgen kunstenaars materialen vergoed en kost en inwoning (m.b.v. sponsoring). Als tegenprestatie maken zij een kunstwerk voor de stad (bijvoorbeeld rond de Hessenpoort).
 - i. We laten de Statenzaal opknappen, zodat deze zo snel mogelijk weer in gebruik is voor de stad.
4. Alle jeugd van 0 tot en met 18 jaar, maakt kennis met kunst en cultuur.
- a. We ondersteunen cultuureducatie, met een doorgaande lijn van primair naar voortgezet onderwijs. Ook voor het voortgezet onderwijs worden voldoende middelen beschikbaar gesteld om dat te kunnen realiseren.
 - b. Talentontwikkeling wordt gestimuleerd door een breed aanbod van amateurkunst en vrijetijds-kunstonderwijs. In elke wijk is een plaats waar jongeren op een laagdrempelige manier, met kunst en cultuur in contact kunnen komen. Dit kan bijvoorbeeld in een wijkcentrum of brede school.
 - c. We richten een gemeentelijk Jeugdcultuurfonds (www.jeugdcultuurfonds.nl) op. Hierdoor kunnen ook kinderen uit gezinnen met lage inkomens lessen volgen in kunst en cultuur.
 - d. Er komt voldoende ruimte voor muziekonderwijs. We gaan onderzoeken of de Stadkamer daar een geschikte locatie/uitvoerder voor is.
5. We willen een rijk en levendig cultuuraanbod voor iedereen.
- a. We willen een breed evenementenaanbod voor alle inwoners. We streven naar zoveel mogelijk continuïteit daarin, zodat inwoners weten waar ze aan toe zijn.
 - b. Zwolle blijft aantrekkelijk voor jongeren: de festivals die veel jongeren, trekken, blijven op een locatie nabij het centrum van de stad.
 - c. Culturele experimenten verdienen ondersteuning, zeker als dat samenwerking tussen culturele organisaties mogelijk maakt en/of nieuw en breder publiek trekt.
 - d. Er komt een 'kunst en cultuur'-agenda waar niet alleen de grote voorstellingen en optredens in te vinden zijn, maar juist ook de kleinere kunstuitingen en initiatieven. De agenda is via de website van de gemeente goed vindbaar.
 - e. **GroenLinks steunt de ambitie** van Filmhuis Fraterhuis, om de capaciteit te vergroten en de diversiteit van de filmcultuur én de actualiteit voor Zwolle te behouden.

- f. Kortingen voor minima op cultuur (theater, concerten, cursussen) met een stadspas (zie ook Sociale Stad, punt 5b).
6. We dragen samen met inwoners zorg voor een veilige woon- en leefomgeving.
- a. Samen met bewoners, wijkbeheerders en politie identificeert **het gemeentebestuur** jaarlijks onveilige punten en die pakken we aan.
 - b. De veiligheid wordt verhoogd als bewoners alert zijn op hun eigen leefomgeving. Buurttoezicht en het gebruik van de buurtpreventie-app helpt daarbij.
 - c. Een schone omgeving bevordert het gevoel van veiligheid: er komen meer prullenbakken, met gescheiden afval, in openbare ruimtes.
 - d. **Het gemeentebestuur Zwolle zorgt voor meer openbare toiletten, met name voor vrouwen.**
 - e. We voorkomen dat verwarde personen op straat moeten zwerven door te investeren in goede opvang (zie Sociale stad, punt 6)
 - f. **Het gemeentebestuur** reguleert en controleert de teelt en verkoop van softdrugs.
7. Wij dragen als stad ons steentje bij aan een eerlijke, duurzame en sociale wereld.
- a. We denken mondiaal en handelen lokaal.
 - b. **Het gemeentebestuur** stimuleert de totstandkoming van een Mondiaal Centrum (een centrum voor mondiaal debat en educatie op het gebied van globalisering, mensenrechten en de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties), bijvoorbeeld in de Statenzaal. In dat centrum ontmoeten culturen elkaar, wordt debat over internationale politiek en mondiale thema's gevoerd, vinden scholieren informatie over deze thema's en worden faciliteiten geboden aan organisaties die daaraan werken (zie bijvoorbeeld de website van het Mondiaal Centrum Maastricht: www.mondiaalcentrum.nl).
 - c. Zwolle wordt een 'Global Goals'-gemeente. We omarmen de zeventien globale doelstellingen (<http://www.globalgoals.org/nl>) die raken aan de kerntaken van gemeenten, zoals afvalbeheer, duurzame productie en consumptie, huisvesting, terugdringen van ongelijkheid, werkgelegenheid en participatief bestuur
 - d. Het inkoopbeleid van **het gemeentebestuur** is in 2020 'global goal proof'
 - e. Wij informeren de inwoners actief over Europees beleid en de opbrengst daarvan voor Zwollenaren.
8. We willen dat **het gemeentebestuur** samenwerkt met de inwoners. We stimuleren en ondersteunen eigen initiatief, we luisteren en denken mee.
- a. Wij ontwikkelen nieuwe ideeën samen met burgers. Meepraten en invloed uitoefenen begint in de wijken. Hoe meer divers de groep die meepraat, hoe meer invloed op beslissingen. In 2020 zijn er minimaal vijf wijkbegrotingen.
 - b. We gaan experimenteren met verschillende manieren van inspraak, met als doel om zoveel mogelijk mensen mee te kunnen laten doen.
 - c. Het recht voor buurten en wijken om een alternatieve aanpak voor te stellen, wordt uitgebreid naar alle publieke domeinen. Inwoners krijgen de mogelijkheid om zelf plannen te maken (naar voorbeeld van de buurtrechten: het recht op gebouwen en openbare ruimte, het recht uit te dagen, het recht op buurtplanning - zie verder

https://www.lsabewoners.nl/buurtrechten/wp-content/uploads/sites/3/2017/06/170616-01_buurtrechten-kaart-interactief.pdf

- d. Een doe-democratie met actieve burgers vraagt een actieve overheid met faciliterende en enthousiasmerende ambtenaren, die ook ruimte geven aan inwoners.
 - e. Democratische verankering van besluitvorming staat centraal op de agenda. Over zaken waar op regionale schaal besluiten over worden genomen, vindt afstemming plaats tussen alle betrokken gemeenteraden. Dit gebeurt op een dusdanige wijze, dat aanpassing van de voorgenomen besluiten te allen tijde mogelijk is.
 - f. We werken samen met de verschillende belangengroepen in de stad.
 - g. De behoefte aan meer koopzondagen blijkt in onze stad sterk aanwezig te zijn. GroenLinks is voor een verruiming van het aantal koopzondagen, **in de hele stad**. Daarbij willen wij de belangen van winkeliers die geen of slechts enkele werknemers hebben een belangrijke stem geven. **Mede** in gesprek met hen, bepaalt **het gemeentebestuur** de voorwaarden waarop de verruiming van het aantal koopzondagen er uit komt te zien.
9. We staan voor transparant en integer bestuur.
- a. Het collegeprogramma voor de komende periode maken we samen met de stad. Inwoners, bedrijven en instellingen krijgen ruimte om met ons de juiste prioriteiten te stellen voor de komende periode.
 - b. De gemeenteraad maakt, los van het collegeprogramma, een eigen agenda: welke vraagstukken zijn zo belangrijk dat de raad bepaalt hoe de besluitvorming er uit zal zien? De raad bepaalt de werkwijze (inbreng van inwoners) en planning.
 - c. Externe projectleiders en kwartiermakers nemen bij vertrek de opgedane kennis mee. Wij willen de expertise zoveel mogelijk in de stad houden en met eigen projectleiders vanuit **het gemeentebestuur**/stad werken.
 - d. De gemeentelijke **digitale (informatie)systemen** zijn goed beveiligd en beschermd tegen virussen en cyberaanvallen, zodat de informatie van inwoners privé is en blijft. **Het gemeentebestuur test de digitale systemen periodiek.**
 - e. Het collegeprogramma bevat concrete doelen met daaraan gekoppeld de kosten. **Het gemeentebestuur** informeert haar bewoners over wat er wel en niet is bereikt.
 - f. **Medewerkers van de gemeente Zwolle worden goed geïnformeerd en geïnstrueerd over het belang van informatiebeveiliging en hoe het handelen van deze medewerkers eraan bijdraagt dat het veilig blijft.**

2. Zwolle sociale stad

GroenLinks streeft naar het verkleinen van de kloof tussen arm en rijk, en tussen gezond en kwetsbaar. Niet iedereen is even goed in staat om altijd mee te gaan in de maatschappelijke dynamiek van dit moment. In het sociaal domein staat voor GroenLinks de positie van de inwoner centraal.

Met het uitroepen van de Nederlandse samenleving tot de participatiesamenleving, ligt de verantwoordelijkheid om mee te doen meer bij de inwoner dan bij de overheid. GroenLinks vindt dat iedereen die financiële of maatschappelijke ondersteuning nodig heeft, dat moet kunnen krijgen. Iedereen moet mee kunnen en mee mogen doen.

1. In het sociaal domein redeneren we vanuit het perspectief van de hulpvrager en de mantelzorger. De positie van de hulpvrager moet worden versterkt.
 - a. Er komt een ombudspersoon sociaal domein. Deze ombudspersoon wordt ondersteunt door ervaringsdeskundigen, die een officiële aanstelling krijgen. Cliënten kunnen bij deze dienst terecht met klachten over de hulp of ondersteuning van aanbieders en als zij misbruik ervaren van hulpverleners, mantelzorgers of naasten. Hulpverleners kunnen er terecht als zij - vanuit hun organisatie of door andere instanties - tegenwerking ervaren om vanuit het perspectief van de cliënt te werken. De ombudspersoon voert op eigen initiatief periodiek onderzoek uit naar de praktijk van het sociaal domein.
 - b. Inwoners die ondersteuning nodig hebben, krijgen deze cliëntondersteuning in alle gevallen van een professional, of door een persoon die door een professional wordt aangestuurd. Vrijwilligers en mantelzorgers bieden ondersteuning in aanvulling op de werkzaamheden van de professional.
 - c. Jaarlijks laat **het gemeentebestuur** onder cliënten en mantelzorgers een grootschalig onderzoek uitvoeren naar de praktijk in het sociaal domein. In dit onderzoek wordt onder meer gevraagd naar de ervaring, bejegening, effectiviteit en klachtafwikkeling. De resultaten van het onderzoek en de analyse hiervan door het college, worden jaarlijks actief gepresenteerd aan de gemeenteraad.
 - d. Bij de beoordeling van de noodzaak voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning beschikt het sociale wijkteam over alle benodigde en gespecialiseerde deskundigheid beschikbaar.
 - e. Cliënt en mantelzorger mogen deskundigen en gewenste deskundigheid aandragen ten behoeve van de beoordeling van de noodzaak voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. Het sociale wijkteam maakt hier gebruik van.
 - f. De Participatieraad Zwolle, die het College van Burgemeester en Wethouders adviseert over de thema's werk en inkomen, jeugdhulp, zorg, welzijn, wonen en leefbaarheid, wordt versterkt. De verschillende clusters krijgen professionele ondersteuning.
 - g. **Het gemeentebestuur** en de ambtenaren betrekken de Participatieraad Zwolle vaker en eerder actief bij de beleidsvoorstellen, -wijzigingen en -evaluatie.
 - h. Het gemeentebestuur zoekt regelmatig contact met cliënten en mantelzorgers die zich niet georganiseerd hebben of geen contact hebben met de participatieraad of andere woordvoerders.
2. Ter preventie van maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp investeert **het gemeentebestuur** jaarlijks minimaal € 1 miljoen extra, bovenop de huidige budgetten.

- a. Mantelzorgers hebben een grote rol in de ondersteuning van hun naasten, overbelasting dreigt daarbij vaak. **GroenLinks wil** mantelzorgers meer ondersteunen, in de vorm van maatwerk. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van tijdelijke ontlasting of door het inschakelen van een mantelzorgcoach, om zo de formele zorg en de informele zorg op elkaar af te stemmen en mantelzorgers te helpen in het woud van regels en organisaties.
 - b. De functie van generalist (ook frontlijnwerker of wijkcoach genoemd) in het sociaal wijkteam is de belangrijkste schakel tussen de hulpvrager en de zorgverleners. **De gemeente** stelt voor deze sociaal werkers een continu opleidingsprogramma op om de signalering van complexe problemen goed te kunnen (blijven) doen.
 - c. Ook (vrijwillige) functionarissen die de rol van generalist bij andere organisaties vervullen krijgen dit opleidingsprogramma aangeboden.
 - d. De generalisten krijgen meer ruimte om specialisten in te schakelen als klankbord, zodat snel kan worden opgeschaald met hulp.
 - e. Voor problemen zoals verslaving, huiselijk geweld, eenzaamheid, laaggeletterdheid sluit **het gemeentebestuur** contracten af met organisaties, die door de generalisten kunnen worden ingeschakeld als klankbord of derde en vierde oog (vier-ogen-principe bij een gesprek).
 - f. Zwolle Doet blijft zich door ontwikkelen naar een brede ondersteuningsorganisatie voor vrijwilligersorganisaties. Naast de meest in het oog springende dienst, de vacaturebank voor vrijwilligers en mantelzorgsteunpunt, biedt Zwolle Doet bijvoorbeeld ondersteuning aan vrijwilligersorganisaties op het gebied van financiën, huisvesting en vrijwilligersbeleid. Zwolle Doet biedt actief praktische en inhoudelijke ondersteuning.
 - g. We verstevigen de inzet om de jeugd tot 18 jaar niet aan alcohol te laten beginnen en daarna te leren omgaan met drank. Die inzet bestaat uit programma's voor ouders, een lokale publiekscampagne, alcoholvrije evenementen, gastlessen en/of een mobiel steunpunt van de verslavingszorg op scholen. Ook maken we lokale afspraken met supermarkten over verkoop van alcohol aan jongeren.
 - h. **Het gemeentebestuur zorgt dat uiterlijk in 2020 in alle sociale wijkteams gediplomeerde en betaalde ervaringsdeskundigen werken.** Bij de ombudspersoon sociaal domein (zie 1a) zijn ervaringsdeskundigen werkzaam, die gevraagd en ongevraagd advies geven over het ingezette en voorgenomen beleid.
 - i. Het sociale wijkteam en alle aanbieders hebben oog voor de risico's van de participatiesamenleving. Zo blijkt uit Zwols onderzoek het misbruik van cliënten in de Geestelijke Gezondheidszorg en verstandelijk gehandicapten groot te zijn.
 - j. Groenbeleving heeft een groot effect op de gezondheid, daarom stimuleren we groene schoolpleinen en groene speelplekken. We creëren kleine parkjes overal in de stad waar ruimte is, of gemaakt kan worden.
3. De effectiviteit van de jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning blijkt uit de mate waarin hulp bijdraagt aan de kwaliteit van leven.
 - a. Kwaliteit van de hulp en ondersteuning is niet alleen af te meten aan de hoeveelheid keurmerken waarover een aanbieder beschikt. Daarom werken we een nieuw kwaliteitskader uit. Een 'schouw' van ervaringsdeskundigen maakt daar onderdeel van uit. Zij beoordelen (onaangekondigd) ter plekke of de kwaliteit van de hulp en ondersteuning voldoet aan de wens en behoefte van de cliënt. Een ander onderdeel is visitatie van collega-instellingen vanuit een andere regio.

- b. Bij alle beleidskeuzes betrekken we niet alleen de Participatieraad Zwolle, maar ook jongeren, ouderen, cliënten, mantelzorgers. Dat doen we niet (alleen) met prijsvragen en losse (incidentele) budgetten, maar op een creatieve manier, vanuit bestaande (structurele) budgetten.
 - c. Bij multi problematiek zijn over het algemeen meerdere organisaties en dus meerdere hulpverleners betrokken bij het huishouden (gezin). Nu wordt vaak de coördinatie van die hulp bij één van de organisaties belegd en uitgevoerd door iemand die niet zelf in het huishouden hulp verleent. Wij draaien dit om: de coördinatie (regie) komt te liggen bij een van de hulpverleners die in het huishouden actief is, die het vertrouwen geniet van de personen in het huishouden. Deze hulpverlener krijgt de mogelijkheid snel door te verwijzen, hulp in te schakelen of juist (tijdelijk) stop te zetten. Ook heeft hij/ zij de beschikking over een vrij in te zetten budget, los van indicaties.
 - d. Beschikkingen (toekenningsbesluiten van **het gemeentebestuur**) passen bij een reële verwachting van de effectiviteit van de ondersteuning op het eventuele herstel van de cliënt: bij een permanente beperking (bijvoorbeeld Geestelijke Gezondheidszorg en verstandelijk gehandicapten) een langdurige beschikking, bij perspectief op (snel) herstel een kortere. We kijken dus alleen naar de aard van de beperking. We kijken niet naar systeemvragen, zoals de duur van de contracten met aanbieders of de planning van **het gemeentebestuur** om zaken anders te gaan organiseren. Daarmee voorkomen we onzekerheid bij cliënt en zijn of haar omgeving.
 - e. Met de aanbieders van zorg en ondersteuning sluiten we langdurige contracten. Een organisatie moet immers investeren in vernieuwing, zonder meerjarenperspectief op inkomsten is dat niet mogelijk. In de contracten spreken we af dat de aanbieder zich dient te schikken in de toekomstige veranderingen die door de gemeenteraad worden vastgesteld.
 - f. We gaan mensen die hulp of ondersteuning nodig hebben vaker en meer gebruik laten maken van algemene voorzieningen. Dit zijn voorzieningen die snel, tijdelijk en incidenteel voor iedereen beschikbaar zijn. Vanuit deze voorzieningen kunnen per persoon maatwerkvoorzieningen ingezet worden. Hierdoor kan iedereen hulp krijgen op momenten dat het nodig is, zonder dat er eerst een beschikking van het sociaal wijkteam nodig is. Het voorkomt bovendien hoge administratieve lasten bij aanbieders om hun inzet te verantwoorden.
 - g. Keuzevrijheid en dus passende hulp en ondersteuning, is het uitgangspunt, niet de beheersbaarheid voor **het gemeentebestuur**. Dat betekent dat er geen beperkingen worden gesteld aan het aantal te contracteren aanbieders.
 - h. Wijkgericht werken is een prima uitgangspunt, maar als iemand liever ondersteuning heeft buiten de eigen wijk is dat altijd mogelijk. In bepaalde gevallen is het bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van het voorkomen van een stigma beter om in een betrekkelijk anonieme setting dagbesteding te hebben.
 - i. Het "Right to challenge" (<https://www.righttochallenge.nl>) wordt actief onder de aandacht gebracht van inwoners. Dit geeft bewoners de mogelijkheid om het initiatief te nemen om een dienst uit te voeren als zij vinden dat het beter kan of anders moet. Inwoners kunnen daarbij kosteloze ondersteuning krijgen van organisaties, zoals MEE en Zwolle Doet.
4. We benutten alle mogelijkheden om de bijstand regelarm te maken voor alle Zwolse uitkeringsgerechtigden.

- a. Het verlenen van bijstand is aan strenge regels gebonden. Zwolle zal alle grenzen van de wet opzoeken om te komen tot een stimulerende bijstand: geen regels die frustrerend werken, geen sancties als maatwerk en niet als automatisme en met voldoende ruimte om in gesprek te gaan over de mogelijkheden voor werk of opleiding.
 - b. Het nieuwe fonds waarmee **het gemeentebestuur** schulden van jongeren wil gaan overnemen, breiden we uit. Ook voor jongeren met grote schulden maken wij (gedeeltelijke) opkoop mogelijk, evenals voor volwassenen. De opkoop van schulden is maatwerk, het biedt de mogelijkheid inwoners uit een neerwaartse spiraal te komen, waarin zij terecht zijn gekomen, waarin hun inkomen lager is dan de kosten die op hun schulden komen (rente, incasso, deurwaarders).
 - c. Als het Rijk de voorwaarden voor experimenten in de bijstand verruimt, doet Zwolle mee, om de eerste stappen op weg naar een basisinkomen te kunnen zetten.
 - d. In de communicatie legt **het gemeentebestuur** de nadruk op de kracht van bijstandsgerechtigden en niet op de zeer beperkte fraude die gepleegd wordt.
 - e. Bij de aanvraag voor een bijstandsuitkering bespreken consultants de persoonlijke consequenties van de situatie: schaamte, frustratie, ziekte, schulden, stigma en complexiteit van regelgeving. Zij zorgen voor ondersteuning om de consequenties zoveel mogelijk beheersbaar te krijgen en te houden. De consultants halen de kwaliteiten van inwoners naar boven, bijvoorbeeld met een e-portfolio (zoals onder meer is ontwikkeld door Arcon).
 - f. Zelfstandig ondernemers die niet voldoende inkomsten generen, maar wel de ambitie hebben door te gaan met hun bedrijf, krijgen daar ondersteuning bij. Het automatisme dat het aanvragen van een bijstandsuitkering het einde van de onderneming betekent gaat eraf.
5. Voor armoederegelingen komen minimaal alle inwoners tot 120 procent van het sociaal minimum in aanmerking. Ook bij inkomens daarboven wordt de armoedeval zoveel mogelijk voorkomen.
- a. Armoederegelingen voor mensen met wisselende inkomsten (bijvoorbeeld zzp'ers) maken we zo eenvoudig mogelijk. Mensen mogen niet in financiële problemen komen, omdat de overheid het tempo van de wisselingen niet kan bijbenen.
 - b. **Iedereen met een inkomen tot 120 procent kan zonder kosten, gebruik maken van een stadspas, waarmee korting gekregen kan worden op tal van activiteiten. Deze stadspas wordt zo ontwikkeld dat stigmatisering wordt voorkomen. Een pas waarover iedereen al beschikt, bijvoorbeeld ROVA of bibliotheekpas, kan als drager gaan dienen. Inwoners met een hoger inkomen kunnen de kortingspas voor een jaarlijks bedrag kopen.**
 - c. Het gebruik van armoederegelingen wordt bevorderd door gerichte communicatie naar degenen die ervoor in aanmerking komen, want te weinig mensen maken er nu gebruik van. Maatschappelijke instellingen kunnen tips geven aan hun cliënten of deelnemers en we stellen deze instellingen in staat om aanvragen voor de gemeentelijke regelingen voor te bereiden. In buurtgerichte activiteiten en thuisgesprekken wijzen we mensen erop dat ze kunnen onderzoeken voor welke regelingen ze in aanmerking komen.
 - d. Waar mogelijk vereenvoudigen we regelingen of voegen we ze samen. De tegemoetkoming voor chronisch zieken bijvoorbeeld wordt een vooraf bepaald vast

- bedrag. De mensen die hiervoor in aanmerking komen, hoeven daar geen verantwoording over af te leggen.
- e. Inwoners die in aanmerking komen voor regelingen krijgen brieven die begrijpelijk zijn voor iedereen. Er is extra aandacht voor communicatie naar en met migrantengroepen en laaggeletterden.
 - f. Maatschappelijke initiatieven die activiteiten organiseren of eerste levensbehoeften aanbieden voor inwoners in armoede, worden optimaal gefaciliteerd door **het gemeentebestuur**. Daarbij gaat het in elk geval om de voedselbank, de kledingbank, kringloopwinkels, weggeefwinkels, vakanties voor minima en Zwolle armoedevrij.
6. De aanpak van dak- en thuisloosheid, met name onder jongeren, krijgt een stevige extra impuls. In 2019 is de daling van het aantal zwerfjongeren structureel ingezet.
- a. Te veel jongeren overnachten noodgedwongen in daklozenopvang De Herberg. Die is niet bedoeld voor jongeren en heeft meestal een negatief effect op hen. De mogelijkheden voor opvang, specifiek voor jongeren, brengen we weer op orde. De opvang organiseren we flexibel, in piektijden kunnen 'bedden' worden bijgeplaatst, in rustigere tijden beperken we de opvangcapaciteit.
 - b. Veel zwerfjongeren zijn niet dak- maar thuisloos. Voor deze zogenoemde bankhoppers organiseren we een nieuwe aanpak: de jongeren krijgen een passende woning en hulp bij de praktische zaken die zij in hun onzekere woonsituatie niet kunnen regelen. Onderdeel van de aanpak is dat de jongeren kunnen wonen en hun studie kunnen afmaken, zonder dat zij eerst hun schulden moeten aflossen. Waar nodig neemt **het gemeentebestuur** de schulden over.
 - c. In de contracten met de aanbieders nemen we de knip 18-/ 18+ weg. Alle organisaties moeten hulp blijven leveren nadat een jongere 18 wordt. Vanaf dat moment wordt gewerkt aan een warme, geleidelijke overdracht. We motiveren jongeren in de jeugdhulp vroegtijdig om de hulpverlening na hun 18^e jaar voort te zetten. Vanaf hun 16^e jaar krijgen de jongeren meer inspraak in de wijze waarop zij hulp krijgen, om zoveel mogelijk te voorkomen dat zij op hun 18^e gefrustreerd alle hulp weigeren. Bij het wegnemen van de knip 18-/18+ betrekken we ook de pleegzorg, op vergelijkbare wijze.
 - d. Beschermd wonen blijft een vertrouwde plek voor mensen die daar langdurig op zijn aangewezen. Zij krijgen meerjarige beschikkingen om de zekerheid van hun woonplek te garanderen. Voor de groep waar herstel mogelijk is, verleggen we de focus van veilig wonen naar activering en wennen aan het wonen 'in de wijk'. Voor de cliënt die uitstroomt komt er een starterspakket: waardebonnen voor meubilair bij de kringloop, een regeling om te voorkomen dat de kosten voor wonen meteen problematisch worden (geen borg en een maand huur vooraf hoeven te betalen) en de mogelijkheid om na de uitstroom nog een beroep te kunnen doen op de oude begeleider. De ambulante begeleiding organiseren we flexibel, de inzet vindt plaats op basis van de behoefte van de cliënt en kan per periode wisselen.
7. Het onderwijs in Zwolle wordt door alle betrokkenen als passend ervaren in 2020.
- a. Samen met het onderwijs biedt **het gemeentebestuur** (via de verschillende jeugdzorgaanbieders) passende opvoed- en opgroeiondersteuning aan zorgleerlingen, gezinnen en docenten.
 - b. Iedere jongere zit op school of volgt een leerwerktraject: geen enkele leerplichtige jongere zit thuis. Door de invoering van het 'passend onderwijs' vraagt dit extra aandacht. Bij problemen wordt met de jongere bekeken wat de oorzaak is.

- c. Meer kwetsbare kinderen hebben onze bijzondere aandacht: zij krijgen evenveel kansen als ieder ander kind in Zwolle. Waar nodig zoeken we samen met migrantenorganisaties naar mogelijkheden voor optimale ondersteuning. Bijvoorbeeld via het inschakelen van rolmodellen uit de gemeenschappen, het meer betrekken van ouders (vaders én moeders) bij de schoolcarrière van hun kind en/of het instellen van intermediairs tussen school en ouders.
 - d. De school is een afspiegeling van de Zwolse samenleving, niet per se van de wijk alleen. Het gemeentebestuur zet zich actief in om cultureel-etnische segregatie tegen te gaan, deze lijkt her en der nu juist door te zetten.
 - e. GroenLinks zet zich in voor voorlichting en weerbaarheidsprogramma's op scholen: over seksuele diversiteit en weerbaarheid, pesten, mensenrechten, racisme, discriminatie en *victim shaming* en daarbij wordt het groeiende belang van sociale media betrokken.
 - f. Pesten wordt niet getolereerd. Alle scholen in Zwolle gaan pesten actief en consequent bestrijden. Zowel in basis- als voortgezet onderwijs krijgt vredeseducatie een plek in de vakken die zich daartoe lenen (zoals maatschappijleer, aardrijkskunde en geschiedenis).
8. We zetten in op voldoende woningen voor de kleinste beurs.
- a. Betaalbare huisvesting (tot 409,-), ook voor niet studerende jongeren.
 - b. Ruimte voor Tiny Houses (uiteraard zoveel mogelijk energiezuinig, duurzaam gebouwd en zelfvoorzienend).
 - c. Ruimte voor specifieke doelgroepen, zoals vluchtelingen en eenoudergezinnen
 - d. Met de woningcorporatie worden prestatieafspraken gemaakt over het verhogen van het aantal woningen voor de kleinste beurs.
9. We stimuleren dat iedereen meer kan en gaat bewegen.
- a. De sport voor mensen met een (fysieke) beperking krijgt de aandacht die het verdient. Sportverenigingen ondersteunen we bij het wegnemen van obstakels. We vragen aan mensen met een (fysieke) beperking welke obstakels zij ervaren en hoe deze volgens hen weggenomen kunnen worden.
 - b. Zwolle kent veel topsporters, maar breedtesport heeft prioriteit. Om jongeren te stimuleren om ook in de eigen leefomgeving te 'trainen', richten we waar dat wenselijk is 'all-sport-velden' in. Waar er van bestaande sporten afgeleide sporten ontstaan, ondersteunen we de uitoefening daarvan zo goed mogelijk.
 - c. Bewegen in de openbare ruimte stimuleren we zoveel mogelijk. In parken plaatsen we toestellen, voor hardlopers komen er duidelijke herkenningspunten voor geschikte routes.
 - d. De samenwerking tussen sportverenigingen onderling en met bijvoorbeeld het onderwijs, de naschoolse opvang, fitnesscentra en zorginstellingen wordt gestimuleerd. De afstemming van het gebruik van de accommodaties is hierbij een aandachtspunt, deze worden een soort buurtcentrum.
 - e. Sportverenigingen zorgen voor 'gezonde kantines'. Waar mogelijk ondersteunt het gemeentebestuur hierin.
 - f. We stimuleren 'gezonde scholen' in Zwolle

3. Zwolle groene en duurzame stad

Groen is voor alle Zwillenaren binnen handbereik: het kost hooguit 15 fietsminuten om vanaf elk punt in de stad naar het buitengebied te gaan. Bomen, bloemen, vlinders én otters, ze vormen een absolute voorwaarde voor kwaliteit van leven. Groen bevordert de gezondheid, helpt om de stad aan te passen aan de klimaatverandering én geeft je de kans om mentaal bij te tanken. GroenLinks zet in op groen in en buiten de stad.

GroenLinks wil haast maken met de omschakeling naar een duurzame samenleving, want ook in Zwolle gaat de omslag naar hernieuwbare energie niet snel genoeg. Energiebesparing en loskomen van fossiele brandstoffen is een gezamenlijke opdracht.

GroenLinks heeft een groot vertrouwen in de 'krachten van onderop'. We geloven in mensen die zelf het initiatief nemen en we willen hen ruimte geven. Daarbij hoort wel een gemeente die actief aangeeft wat er voor de hele stad minimaal nodig is om energieneutraal te worden.

1. Zwolle is in 2040 energieneutraal. Van de totale energiebehoefte (elektriciteit en warmte) wordt minimaal 50 procent op eigen grondgebied opgewekt.
 - a. In de eerste honderd dagen stelt het College van Burgemeester en Wethouders een plan vast voor de energietransitie. Deze wordt vastgelegd in de vorm van een lokale klimaatwet. Dit is geen vrijblijvende opgave. Er komt een jaarlijks debat over de bereikte resultaten en de opgaven voor de komende jaren. Ook het energieverbruik in het verkeer vormt onderdeel van de transitie. De doelstellingen worden vertaald naar opgaven per jaar. Deze opgaven worden verder vertaald in concrete acties, de acties worden geprioriteerd (voorbeeld: warmtevisie gemeente Leiden).
 - b. Het gemeentebestuur gaat met inwoners in gesprek over de energietransitie. Wat zijn ideeën, wat zijn zorgen, wat zijn kansen? Dit gesprek vindt continu plaats, in alle stadia van besluitvorming, met voor in principe iedere inwoner passende werkvormen. Hetzelfde uitgangspunt geldt voor ondernemers, klein en groot. Dit gesprek vindt ook in de regio plaats.
 - c. Windenergie is voor de komende decennia onmisbaar. Op basis van de huidige kennis zijn minimaal 25 grote turbines nodig.
 - d. In Zwolle lopen we qua aantal zonnepanelen voorop, maar er is op dit vlak nog veel meer te bereiken. Vanaf 2020 heeft elke nieuwbouwwoning en nieuw kantoor zonnepanelen en in 2022 liggen er 100 procent meer panelen op bestaande daken dan op 31 december 2017.
 - e. Vanaf 2019 is alle nieuwbouw (woning en bedrijf) gasloos. Wij stimuleren de aanschaf van zonneboilers voor particulieren en bedrijven en maken met de corporaties prestatieafspraken voor de vervanging van alle gasgestookte CV-ketels, uiterlijk in 2035. Het gemeentebestuur stimuleert tevens het verduurzamen van sportterreinen en sportkantines.
 - f. Nieuwe technieken onderzoeken we op hun haalbaarheid en toepasbaarheid. Biomassa is hooguit een tijdelijk bruikbare techniek.

- g. Besparing vormt een belangrijk element in het behalen van de doelstellingen. We brengen in kaart waar energieverlies het grootst is en zetten vervolgens alles op alles om dit verlies te minimaliseren. Dat kan via convenanten met ondernemers en prestatieafspraken met corporaties. Als dat nodig is zullen we ook via regelgeving energiebesparing afdwingen.
 - h. Niet iedereen weet wat de mogelijkheden zijn om zelf energie te besparen of te verduurzamen. We gaan actief voorlichting geven over de mogelijkheden, via het in 2019 op te richten duurzaamheids- en natuurcentrum Zwolle (zie ook Slimme stad, punt 6b).
 - i. **Het gemeentebestuur** sluit in 2018 een pact met grootverbruikers van energie, zoals Scania, Isala Klinieken en woningcorporaties. Dit naar het voorbeeld van de gemeente Groningen. In dit pact tonen de grootverbruikers welke acties zij in welk jaar inzetten en welk aandeel dit heeft in de energietransitie.
 - j. **Het gemeentebestuur** geeft het goede voorbeeld. De plannen om als gemeente de energie zelf op te wekken krijgen een impuls. Uiterlijk in 2030 wekt Zwolle alle stroom die **het gemeentebestuur** gebruikt, zelf op.
2. In de omgevingsvisie die **het gemeentebestuur** maakt, als gevolg van nieuwe wetgeving, staat de gezondheid van onze inwoners centraal.
- a. Bij alle ingrepen in de openbare ruimte toetsen we allereerst de gevolgen voor de gezondheid: is er voldoende groen (ook om in te verblijven), is de afwikkeling van het verkeer zo dat langzaam verkeer gestimuleerd wordt en veilig kan, is de omgeving/ wijk uitnodigend om naar buiten te gaan, zijn er voldoende mogelijkheden om veilig (sportief) te bewegen (voor kinderen, volwassenen én ouderen, ook als zij een beperking hebben)?
 - b. De groene gebieden rond het Zwartewater - Dijklanden en Stadsbroek -, de IJssel en de Vecht – 'Vechtpoort' –blijven groen: stadslandbouw kan wel, woningen niet!
 - c. Nieuwe kantoren komen er alleen nog in de Spoorzone: daar zijn de werkplekken uitstekend bereikbaar met het openbaar vervoer.
 - d. We gaan voor behoud, versterking en uitbreiding van groen en de groenstructuur, de groene vingers van Zwolle. Dit sluit aan op en is verbonden met de omringende natuurgebieden: IJssel, Zwarte Water en Vecht, Sallandse landgoederenzone, Nationaal Landschap IJsseldelta.
 - e. We willen dat **het gemeentebestuur** met een leegstandsverordening de leegstand in kantoren aanpakt. Er is geen behoefte aan meer kantoorruimte, terwijl veel mensen wel zitten te springen om woonruimte.
 - f. We ondersteunen een grondbeleid dat maatschappelijke waarde in plaats van geld voorop stelt. Sociale, groene en creatieve initiatieven vragen we niet altijd om een geldelijke bijdrage voor het gebruik van gemeentegrond: ze 'betalen' de stad op een veel mooiere manier terug.
3. De biodiversiteit neemt de komende periode toe in Zwolle: bestaande soorten blijven en verdwenen soorten keren terug.

- a. We gaan als gemeente actief op zoek naar manieren om verdwenen of bedreigde flora en fauna meer ruimte te geven. Het maaibeleid past zich aan deze doelstelling aan. Afspraken met boeren en beheerders van parken, gebouwen worden daarvoor gemaakt. Bij bouwactiviteiten is aandacht voor vogels vanzelfsprekend.
 - b. We stellen een heldere norm als het gaat om biodiversiteit: wat is het doel, waar loopt Zwolle risico's, waar gaat het goed? We willen een groei in de biodiversiteit, waarbij vooral de 12 door het natuurplatform benoemde ambassadeurssoorten als de Kievitsbloem, de Zwolse Anjer, de sleedoornpage, de das, de bever, de knoflookpad, maar ook de spreeuw aandacht krijgen.
 - c. Natuur en Milieu Educatie (NME) krijgt een forse impuls: dit betekent niet alleen coördinatie van alle activiteiten voor het onderwijs door de Rova, maar er komt een actieve rol voor het opzetten en samenstellen van duidelijke leerlijnen en een centrale plek voor informatie (het nieuwe op te richten duurzaamheids- en natuurcentrum Zwolle).
 - d. Groene organisaties worden in staat gesteld hun activiteiten met vele vrijwilligers uit te voeren. Daarbij is het van belang dat de vrijwilligers hun werk goed kunnen doen: de continuïteit van de activiteiten dient zoveel mogelijk gegarandeerd te zijn. Dat kan door het bieden van (praktische) ondersteuning van het bestuur en geschikte en duurzame huisvesting.
 - e. We vergroenen de openbare ruimte in Zwolle: meer bomen, struiken en parkjes. Bij nieuwbouw (inbreiding én uitbreiding van de stad) krijgt het groen meer nadruk. Inwoners krijgen een nadrukkelijke stem in de vorm van het extra groen. Wijken die door inwoners als weinig groen worden ervaren, krijgen prioriteit. In de binnenstad stimuleren we geveltuinen en snippergroen. De parkeerplaats achter het stadhuis (aan Goudsteeg) wordt een stadsparkje.
4. Zwolle werkt actief aan het klimaatbestendig maken van de stad, door het (hemel)water meer ruimte te geven en de opbouw van warmte in de stad in een hete zomer te verminderen.
- a. Operatie steenbreek (<http://www.operatiesteenbreek.nl>) wordt actief door **het gemeentebestuur ondersteund**. Inwoners krijgen **bijvoorbeeld** tips van tuinarchitecten, door **het gemeentebestuur** ingehuurd, **maar ook van natuurorganisaties**. Er komt een service om tuintegels af te voeren en her te gebruiken. Met prijsvragen en voorbeeldtuinen gaan we inwoners verleiden mee te helpen om Zwolle beter voor te bereiden op hevige regenval. Met corporaties maken we prestatieafspraken. Met bedrijven voeren we overleg om parkeerplaatsen zo veel mogelijk waterdoorlatend te maken. In 2020 is bij 10 procent van alle huizen de regenpijp niet meer op het riool aangesloten. Bij nieuwbouw (met tuin) is opvang van hemelwater op eigen terrein een voorwaarde. **Met het oog op berging van water uit het buitengebied vindt samenwerking/afstemming met het waterschap en zo nodig met de regiogemeenten plaats.**
 - b. Binnensteden kunnen warmte niet goed kwijt. In Zwolle nemen we maatregelen om hier verbetering in aan te brengen. Dit doen we door meer groen (ook tegen en op gebouwen), bestrating die warmte beter verwerkt en meer bomen voor natuurlijke

schaduw. Voor particulieren en bedrijven stellen wij subsidies beschikbaar.

Bedrijventerreinen, als de Marslanden, krijgen een groene impuls door de aanplant van bomen en de aanleg van kleine parkjes.

5. Langzaam verkeer en openbaar vervoer krijgt in Zwolle voorrang boven het autoverkeer.
 - a. Slimme sensoren voor stoplichten zorgen ervoor dat fietsers en voetgangers eerder groen licht krijgen, mede afhankelijk van de weersomstandigheden (eerder groen bij regen) (Zie ook Slimme stad).
 - b. Bij de aanleg van nieuwe fietspaden gaan we uit van bredere paden als norm, dit past bij de toenemende verschillen in snelheid (door bijvoorbeeld e-bikes) en de toename aan bredere fietsen (zoals bakfietsen). Er komt een plan om bestaande paden breder te maken.
 - c. Voetgangers krijgen meer ruimte. Uitgangspunt wordt dat voetgangers altijd minimaal 1 meter voetpad kunnen benutten. Het gebruiken van fietspaden als voetpad willen wij tegengaan door een apart voetpad aan te leggen.
 - d. De Zwolse binnenstad is uiterlijk in 2025 autovrij. We werken vanaf nu systematisch naar dat einddoel toe: de auto krijgt steeds minder ruimte. Aan de rand van de binnenstad komen transferia, waar (fiets)taxi en openbaar vervoer naadloos aansluiten. Gemotoriseerd vervoer voor mindervaliden blijft mogelijk.
 - e. We inventariseren waar de meeste snelheidsovertredingen plaatsvinden in 30 km-zones. Door fysieke ingrepen, gerichte inzet van mobiele snelheidsmeters ('smiles') en campagnes in de straat, gaan we deze overtredingen tegen.
 - f. In 2020 heeft Zwolle minimaal vier waterstofstations (een per stadsdeel, uitgezonderd centrum) voor voertuigen die op waterstof rijden.
 - g. Stadsdistributie in de binnenstad (bevoorrading van winkels) vindt vanaf 2025 uitsluitend nog plaats met elektrisch vrachtvervoer, (elektrische) bakfietsen. Aan de noordkant en de zuidkant van het centrum komt een overslagpunt voor vrachtwagens.
 - h. Mensen die met de auto naar **hun werk** komen dienen via een parkeerheffing bij te dragen in de kosten voor stedelijke infrastructuur. **Daarnaast blijft GroenLinks inzetten op het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer voor woon-werk-verkeer. Waar nodig pakt het gemeentebestuur knelpunten aan.**
 - i. We werken aan slimme oplossingen om het vervoer van pakketpost (via internet besteld) efficiënter te laten plaatsvinden. We onderzoeken de mogelijkheid om hiervoor in **alle** buurten centrale plekken in te richten, waar pakketten veilig kunnen worden afgegeven. (Zie ook hoofdstuk slimme stad)
6. Wij stimuleren het bewustzijn over en het gebruik van eerlijke voeding.
 - a. Stadslandbouw (het verbouwen van voedsel in en rond de stad, dichtbij de burger) levert veel voordelen op: sociaal, ecologisch, economisch, ruimtelijke kwaliteit en procesmatig (zie <https://www.groeneruimte.nl/dossiers/stadslandbouw/>) In Zwolle vindt stadslandbouw veelal plaats op braakliggende gronden. Vanwege de vele voordelen stimuleren wij stadslandbouw, door de mogelijkheden voor afzet te vergroten, door eenvoudiger en goedkoper grond ter beschikking te stellen en door

- ondernemers in het zonnetje te zetten die een bijdrage leveren aan de productie, verwerking of verkoop van regionale én duurzame landbouw.
 - b. Binnen de mogelijkheden die een gemeente heeft ontmoedigen we het gebruik van gif in de tuin, ook ter bescherming van het grondwater.
 - c. Er komen informatiepunten bij wijk- en winkelcentra over gezond voedsel en over gezond eten.
 - d. Via kleinschalige boerenmarkten worden biologische producten uit de 'stedelijke' biologische landbouw rechtstreeks aan de inwoners van de stad geleverd. Nog mooier zou het zijn als de gemeenten in de regio Zwolle samenwerken om dit op regionaal niveau te organiseren.
 - e. **Het gemeentebestuur** gebruikt en promoot consequent duurzame streekproducten bij activiteiten en evenementen in de stad.
 - f. We stimuleren biologische landbouw en schooltuinprojecten.
 - g. Zwolle is een gentechvrije gemeente.
7. Het terugdringen van het restafval heeft hoge prioriteit, maar ook het beter scheiden van grondstoffen krijgt een stevige impuls. In Zwolle start uiterlijk in 2020 een systeem waarin inwoners die minder restafval hebben dan de dan geldende norm, beloond worden. Inwoners die meer restafval produceren dan de norm, moeten hiervoor extra betalen.
- a. Per stadsdeel komen minimaal 1 maar bij voorkeur 2 vaste brengstations voor hard plastic, kca, puin, hout, kringloopspullen, karton (de laatste grondstof vanwege de hoge toename van het gebruik door internetbestellingen).
 - b. Nieuwe inwoners van de stad en inwoners die 18 worden, krijgen een informatiepakket met alle mogelijkheden voor het scheiden en hergebruiken van grondstoffen in Zwolle. Dit geldt ook voor inwoners die na hun 18^e jaar hun identiteitsbewijs verlengen.
 - c. Met het bedrijfsleven gaan we actief in gesprek om concrete afspraken te maken over de reductie van afval: minder verpakkingen, eenvoudige inzameling van materialen die men kan hergebruiken (bijvoorbeeld standaard meegeleverd gereedschap voor zelf te monteren kasten) en het gebruiken van goed te recyclen plastic (wanneer noodzakelijk).
 - d. In Zwolle proberen we 'goed' plastic vooraf van 'slecht' plastic te scheiden. Dit kan door inzamelingspunten in of bij supermarkten en het gebruiken van de plastic heroes-bakken in wijken met omgekeerde inzameling.
 - e. Kringloopwinkels en weggeefwinkels maken wij beter bekend in de stad. Jaarlijks organiseren wij een 'festival van de kringloop'.
 - f. Het gescheiden inzamelen van luiers levert grote winst op bij de vermindering van het restafval. Zodra de techniek het toelaat zal in de hele stad de inzameling opnieuw starten. Er komt een beloningssysteem voor iedereen die luiers komt brengen voor recycling.
 - g. Al in 2019 starten wij met experimenten voor slimme inzameling van GFT en plastic bij hoogbouw. Daarbij betrekken wij de bewoners van hoogbouw.
8. **Het gemeentebestuur** geeft het dierenwelzijnsbeleid een extra impuls.

- a. Er is aandacht voor dieren die in het wild leven. Zo wordt het broedseizoen strikt nageleefd en worden inperkingen in de leefomgeving van vogels gecompenseerd. Dat geldt ook voor (ver)bouwactiviteiten.
 - b. Het leefgebied van de otter staat onder druk. Wij gaan actief in gesprek met alle weg- en waterbeheerders om de mogelijkheden voor de otter om veilig over te steken te vergroten. Waar mogelijk stellen wij eisen bij de aanleg van nieuwe wegen of bij onderhoud aan bestaande wegen.
 - c. We zijn tegen het gebruik van dieren voor vermaak. Dit geldt zeker voor wilde dieren die door gevangenschap hun natuurlijke gedrag niet kunnen vertonen, bijvoorbeeld op roofvogelshows of in het circus.
 - d. Diverse instellingen en organisaties die zich bezighouden met vervoer, opvang en welzijn van dieren, werken uitstekend samen.
 - e. Er komt meer natuuronderwijs voor kinderen, niet alleen op school, maar bijvoorbeeld ook op De Nooterhof en in de wijkboerderijen. In het kader van de natuur- en milieueducatie aan schoolkinderen in Zwolle krijgt ook dierenwelzijn aandacht.
 - f. Zwolle wordt koploper voor bovenwettelijke maatregelen voor beschermde diersoorten als huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Gemeente biedt met actieve natuureducatie de vele mogelijkheden aan voor natuurbesteding in en bij bestaande huizen.
9. In 2020 ligt er een concreet plan voor het bestrijden van de uitstoot van fijnstof en structurele geluidshinder.
 - a. Op basis van een inventarisatie van alle uitstoot van fijnstof willen wij bepalen of houtstook beperkt dient te worden.
 - b. We stellen een lokale norm voor de uitstoot van fijnstof in straten. Als deze langdurig wordt overschreden, nemen wij maatregelen om het (vracht)verkeer te beperken. De norm passen wij periodiek aan, op basis van de voortschrijdende techniek.
 - c. Geluidsoverlast wordt aangepakt bij de bron (bijvoorbeeld geluidsarme bussen, tegengaan van luidruchtige scooters en brommers). Daarbij gaan we uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. Bij woningrenovaties komt extra aandacht voor geluidsisolatie, zodat lawaaihinder door burengeluidsoverlast afneemt.
 - d. Vuurwerk afsteken met oudjaar wordt beperkt: om te beginnen komen er vuurwerkvrije zones bij verzorgingshuizen, op drukke plaatsen, in nauwe straten en in kwetsbare natuur. Over vier jaar wordt vuurwerk alleen nog door professionals afgestoken op speciaal daartoe aangewezen punten in de stad.
 - e. Vuurwerk bij evenementen wordt beperkt en verboden in het broedseizoen.

4. Zwolle slimme stad

GroenLinks kijkt vooruit. We benutten technische innovaties en zetten slimme oplossingen in om de leefbaarheid, duurzaamheid en bereikbaarheid in de stad te vergroten.

We willen niet alleen een slimme, maar ook wijze stad zijn. GroenLinks pleit voor de ontwikkeling van een visie op de rol van techniek in de stad van de toekomst. Dat betekent dat we streven naar een open uitwisseling met de inwoners over wat 'slim' is. We nodigen burgers uit om, samen met bedrijfsleven en gemeente, mee te praten en te denken over technische vernieuwingen en hoe deze ten goede te laten komen aan de stad.

De slimme stad blijft te allen tijde een stad, die voor iedereen toegankelijk blijft. GroenLinks ziet de bezwaren en erkent de voordelen van techniek. De ontwikkelingen gaan razendsnel, zijn niet te stoppen, er is geen weg terug. Maar hoe kunnen we de techniek zo inzetten dat het iedereen helpt – overheid en burgers? Hoe verbinden we de voortgang van techniek met goed bestuur, democratie en met meedoen van iedereen?

1. We zetten slimme mobiliteit in om het stadsklimaat te verbeteren.
 - a. Stadslogistiek wordt georganiseerd met elektrische bestelauto's. Vrachtauto's hoeven de stad niet meer in, de distributie in de stad gebeurt met kleine en elektrische bestelauto's. In 2020 vindt 30 procent van alle bevoorrading op deze manier plaats
 - b. We werken aan slimme oplossingen om het vervoer van pakketten efficiënter te laten plaatsvinden. We onderzoeken de mogelijkheid van pakketautomaten op centrale plekken door de gehele stad. Daar kunnen (online) bestellingen veilig 24/7 worden ontvangen en afgegeven. Hiermee komen we tegemoet aan de veranderende behoefte van de moderne consument en verlaging van brandstofgebruik door bezorgers.
 - c. We gaan **systemen** gebruiken om de **verkeersdrukte** in bepaalde straten in de stad waar te nemen **en vervolgens direct maatregelen** te kunnen **treffen om** het verkeer beter door te laten stromen.
 - d. Sensoren voor stoplichten zorgen ervoor dat fietsers en voetgangers eerder groen licht krijgen, mede afhankelijk van de weersomstandigheden (eerder groen bij regen).
 - e. Er komen meer oplaadpunten voor de elektrische auto, fiets én scooter op centrale plekken door gehele stad. (Centrale plekken kunnen zijn stations, (wijk)supermarkten)
2. Natuur is ook de stad en dat laten we zien.
 - a. Stadsklimaat wordt verbeterd door oplossingen als verticaal tuinieren, groene daken en verticaal bossen.
 - b. We ondersteunen initiatieven uit de stad als Rooftop Revolution en Tiny Forest.
 - c. Grote hoosbuien geven veel water, dit kan bovengronds worden opgevangen, gezuiverd en hergebruikt.
3. We binden innovatieve ondernemers aan de stad door een *start-up*-vriendelijk klimaat, met ruimte voor experiment. Zo stimuleren we kennisontwikkeling en -overdracht door en voor Zwolle.

- a. Het gemeentebestuur werkt mee aan het creëren van betaalbare ruimte voor start ups en het ombouwen van leegstaande gebouwen voor kenniscentra. Voor Noord-Nederland is Zwolle de meest aantrekkelijke plek om zich te vestigen.
 - b. We ondersteunen *start-ups* die vooral sociale en/of duurzame winst opleveren en een (te) kleine financiële opbrengst hebben voor de maker/eigenaar.
 - c. Wonen in combinatie met start-ups; kantorencomplexen bieden werkplekken aan 'kleine innovatieve bedrijven', gecombineerd met woonruimtes tegen een kleine huurprijs.
 - d. Lege kantorencomplexen kunnen worden omgebouwd tot 'kennispark'. Denk bijvoorbeeld aan het Wartsila-complex (Hanzeland, nabij het station).
 - e. Werken met verbeelding: we gaan kunstenaars en designers verbinden met bestuur en bedrijfsleven, om innovatie in beeld te bevorderen (de moderne mens is visueel ingesteld: door denken in beeld uit te drukken ziet en begrijpt men beter/snel wat er wordt bedoeld/hoe het proces van begin tot eind zal verlopen).
4. Techniek bevordert de zelfredzaamheid en daar investeren we in.
 - a. In 2020 is een 'huis van de toekomst' ingericht, in samenwerking met woningcorporaties, bedrijfsleven en zorginstellingen. Het bevat slimme oplossingen voor duurzaam, sociaal en gezond leven, zodat alle inwoners kunnen ervaren, voelen, experimenteren.
 - b. Domotica en robotica: vanuit het gemeentebestuur gaan we innovaties stimuleren die mensen minder afhankelijk maken van zorgverleners, die zelfredzaamheid vergroten en eenzaamheid tegengaan. We zoeken daarbij samenwerking met onder meer het Health Innovation Park (<http://www.healthinnovationpark.nl/>).
 - c. Digitale geletterdheid wordt bevorderd met programma's en cursussen via de Stadkamer, wijkcentra en in bewonerstehuizen.
5. Technologische innovaties worden optimaal gebruikt voor duurzaam wonen.
 - a. We bevorderen slimme energie oplossingen, zoals windmolens, zonnepanelen, zonneboilers, warmtepompen en aardwarmte.
 - b. Nieuwe technieken onderzoeken we op hun haalbaarheid en toepasbaarheid, biomassa is hooguit een tijdelijk bruikbare techniek.
6. Iedereen doet mee: door het stimuleren en organiseren van kennisdeling en educatie is techniek voor iedereen toegankelijk.
 - a. Bedrijven (groot en klein), onderwijsinstellingen en gemeente staan met elkaar in verbinding en werken samen.
 - b. Een op te richten duurzaamheids- en natuurcentrum Zwolle geeft voorlichting, met als doelen: bewust maken en techniek tonen. Het centrum geeft uitleg en ondersteuning bij aanschaf van (duurzame) technologie door individuen, straat of buurten. Het duurzaamheids- en natuurcentrum Zwolle vormt het bruisend hart van samenwerking tussen het bedrijfsleven, initiatiefnemers, onderwijs en overheid in de regio.
 - c. Het Kennislab in Stadkamer laat de jeugd kennismaken en experimenteren met nieuwe technologische ontwikkelingen.
 - d. Buurthuizen, bewonerstehuizen en de Stadkamer bieden ruimte aan zogenoemde *Maker Education*, waarbij jongeren en ouderen actief (digitale) techniek leren gebruiken (denk aan programmeren en robotica). Inwoners houden grip op technologische ontwikkelingen en maken er gebruik van.

- e. Techniek komt naar de inwoners van Zwolle toe, in samenwerking met bedrijven, scholen en Stadkamer. In wijk- of woonzorgcentra kunnen mensen kennismaken met technologische ontwikkelingen.
 - f. We stimuleren dat jongeren, zoals studenten, ouderen informeren over nieuwe technologische ontwikkelingen.
7. Als overheid stralen we 'de slimme stad' uit.
- a. Zwolle maakt duidelijke keuzes in wat **het gemeentebestuur** wil bereiken op het gebied van Slimme Stad. Zwolle ontwikkelt een visie op de rol van techniek bij het inrichten en besturen van de stad. Hierbij betreft het scholen, bedrijven en burgers van de stad actief.
 - b. We vergroten de specialistische kennis binnen de politiek en bij ambtenaren. Dit doen we bijvoorbeeld met een specifieke portefeuille voor een wethouder en een team van raadsleden en ambtenaren om Zwolle verder slim te ontwikkelen.
 - c. Een werkgroep wordt gevormd. Naast politici en bestuurders (punt-7b) hebben hierin ook wetenschappers, mensen uit het onderwijs en het bedrijfsleven zitting. Deze werkgroep volgt en onderzoekt de toepassing van technieken in de stad positief-kritisch. Centraal hierbij staan 'slimme' oplossingen ten behoeve van Zwolse-stadsproblemen, niet van de commercie.
 - d. Een 'Burgerplatform' wordt gevormd. Namens verschillende groepen in de stad treedt dit platform op als kritische vriend van de werkgroep. Centraal hierbij staat het zeker stellen van de vrijheid van burgers en het vergroten van hun mogelijkheden voor deelname/meedoen.
 - e. **Op de website www.zwolle.nl komt de bezoeker gelijk op een pagina** waar alle informatie **uit Zwolle** samenkomt en de bezoekers alle informatie kunnen vinden. **De website van het gemeentebestuur komt daar direct achter.**
 - f. Er wordt informatie verstrekt aan inwoners over het meest energieneutrale en klimaatbeschermende transport, van en naar de stad en omgeving.
 - g. Iedereen doet mee in Zwolle: daar waar het binnen de verantwoordelijkheid van **het gemeentebestuur** ligt, worden inwoners in staat gesteld om technologische kennis en vaardigheden te vergroten.
 - h. Inwoners worden uitgenodigd om slimme alternatieven, ideeën en verbeteringen aan te dragen, bijvoorbeeld via een 'hotline' of een prijsvraag. **Het gemeentebestuur** maakt zichtbaar gebruik van de uitkomsten.
8. We investeren in een slimme infrastructuur ter bevordering van leefklimaat en samenleven.
- a. **Het gemeentebestuur** zorgt voor meer specialistische kennis in huis, om gerichte vragen rond infrastructuur, ICT, veiligheid, privacy en 'big data' te stellen en deze duidelijk en goed beantwoord te krijgen.
 - b. **Het gemeentebestuur** verwerkt, analyseert en verbindt de grote hoeveelheden aanwezige data met elkaar, ten behoeve van het leefmilieu en verdere stadsplanning. Dit met inachtneming van de privacy van de inwoners.
 - c. Snel internet is steeds meer een basisvoorwaarde om mee te kunnen doen in onze samenleving. In 2020 behoort Zwolle tot de top-5 van steden in Nederland met de snelste en bestwerkende internetvoorziening.
 - d. **Het gemeentebestuur** geeft prioriteit aan optimale internetvoorzieningen bij nieuwbouw en collectieve verbouw door woningcorporaties, **maar ook in de bestaande stad.**

- e. Op scholen wordt gezorgd voor optimale internetverbindingen, ten behoeve van de studenten.
 - f. ~~Het gemeentebestuur ondersteunt bewonersinitiatieven op het gebied van het collectief aanleggen van glasvezel.~~
 - g. Zwolle investeert in de zorg voor diegenen die zich minder gezond voelen in een moderne technische woonomgeving. Zwolle voert in 2020 een pilot uit om te komen tot een meer beschermde, stralingsarme woonomgeving voor deze inwoners: (geen slimme meters in huis, geen antenne in directe omgeving).
9. We dragen zorg voor privacy bij toenemende digitalisering en gebruik van data.
- a. Bij het verbinden van bedrijven, inwoners en overheid dragen we zorg voor de belangen van de inwoners en de bescherming van privacygevoelige gegevens. **Het gemeentebestuur** waarborgt de privacy van iedere inwoner.
 - b. Techniek is een middel en geen doel op zich. Het maakt de samenleving leefbaar. Door de techniek begrijpen we beter wat er speelt en waar meer zorg aan moet worden gegeven. Het doel blijft verbetering van de stad, van de leefbaarheid voor allen die er wonen.
 - c. Door techniek is meer interactie mogelijk tussen bestuur en bewoners, voor het verbeteren van het wonen, werken en leven in de stad.